

Halmpellets som strömedel

Inledning

Strömedel som halm och kutterspån ligger dåligt kvar på grisarnas vistelseyta och hamnar snabbt utefter boxarnas kanter. Detta blir speciellt oönskat i grisningsboxar för nyfödda grisar som får direkt "golvkontakt" när de är som mest ömtåliga. Risken för nötnings-skador på ben och klövar blir stor i samband med att grisarna diar (Pigrapport nr 40).

Nötnings-skadorna orsakar naturligtvis smärta, men är även inkörsport för bakterieinfektioner med antibiotikabehandlingar som följd. Strategisk halmning, där stora mängder halm används, är ett sätt att undvika förslitnings-skadorna (Pigrapport nr 41), men passar inte i alla stallar. Inom hästnäringen har användningen av halmpellets som strömedel ökat. Kanske passar halmpellets till grisar också? Och, hur skulle halmpellets i så fall fungera i grisningsboxar? Av en tillfällighet gavs möjlighet att få testa pelleterad halm från HästKraft på en grisgård i Östergötland. I den här artikeln beskrivs erfarenheterna från testet.

Den pelleterade halmen

Halmen är svensk vetehalm som är kontrollerad beträffande hygienisk kvalitet. Halmen är krossad och pelleterad. Rapsolja är tillsatt som bindemedel, både för att minska damm och för att hålla ihop pelletsen. Halmen levererades till gården på pall med 60 säckar per pall och varje säck vägde 13 kg. Företaget planerar att i framtiden kunna leverera halmpellets även i storsäck.

På grisgården

På grisgården finns 330 suggor med grisning var annan vecka. Grisningsavdelningarna har 30 boxar med 15 boxar per rad. En rad ströddes med pelleterad halm och den andra raden med gårdens ordinarie strömedel som var finhackad halm tillsammans med kutterspån. Den finhackade halmen hackades med en stationär hack en gång i veckan. De grisar som fick pelleterad halm i grisningsavdelningen fick också pelleterad halm i tillväxtstallet, medan de som fick kutterspån och finhackad halm i grisningsavdelningen fortsatte med det i tillväxtstallet.

Registreringar

Under försöket registrerades åtgången på halmpellets, på kutterspån och på finhackad halm. Dessutom registrerades grisningsresultat och antal behandlingar för ledinflammation, klövböld, grisningsfeber samt för diarréer. Två grisningsomgångar följdes. I tillväxtstallet följdes bara den första omgången.

Resultat

Det föddes 13,5 grisar per kull i boxarna med halmpellets och 13,2 grisar per kull i boxarna med finhackad halm och spån. Spädgrisdödligheten var låg, 9,2 respektive 9,1 %. Andelen behandlade grisar var färre i boxarna som var strödda med halmpellets än i boxarna strödda med kutterspån och finhackad halm (tabell 1). Andelen behandlade grisar för diarréer var att betrakta som den samma i de båda boxraderna och likaså antal suggor som behandlades för

grisningsfeber. På grund av att studien är gjord på endast en gård och med ett litet djurmateriel ska resultaten tolkas med försiktighet.

Tabell 1. Resultat för grisningsomgångarna

	Halmpellets	Kutterspån + finhackad halm
Antal kullar	30	30
Antal levande födda grisar	404	396
Antal avvanda grisar	367	360
Andel behandlade grisar för ledinflammation, klövböjd mm, %	25,0	37,1
Andel behandlade grisar för diarré, %	16,8	17,9
Antal behandlade suggor för grisningsfeber	6	9

I tillväxtstallet behandlades grisar för diarré i 2 boxar av 15 som ströddes med halmpellets och i 6 boxar av 15 som var strödda med kutterspån och finhackad halm.

Åtgång och kostnad

Kostnaden för användning av halmpellets som strö var betydligt högre i grisningsstallet än att använda kutterspån tillsammans med finhackad halm (tabell 2). Strökostnaden för halmpellets var 19 kr per avvand gris och för kutterspån tillsammans med finhackad halm 4 kr per avvand gris. Det blev 46 fler grisar behandlade för främst ben- och klövproblem i boxarna med kutterspån och hackad halm. En behandling beräknas kosta 25 kr för preparat och arbetstid. Behandlingskostnaden var 1150 kr högre i boxarna med finhackad halm och kutterspån än i boxarna med halmpellets.

Tabell 2. Åtgång av och kostnad för halmpellets och kutterspån tillsammans med finhackad halm för grisningsomgångarna

	Halmpellets	Kutterspån + finhackad halm
Antal grisningsboxar	30	30
Åtgång i grisningsavdelningarna	180 säckar halmpellets	15 balar kutterspån 48 kärror halm
Kostnad i grisningsavdelningarna	39 kr/säck x 180 = 7020 kr	Kutterspån: 2,10 kr/kg x 15 balar x 20 kg/bal = 630 kr Finhackad halm: 48 kärror x 15 kg x 1 kr/kg = <u>720 kr</u> Summa: = 1350 kr
Merkostnad för medicinska behandlingar		1150 kr

Tabell 3. Åtgång och kostnad för halmpellets och kutterspån tillsammans med finhackad halm i tillväxtomgången

	Halmpellets	Kutterspån + finhackad halm
Antal tillväxtboxar	15	15
Åtgång i tillväxtavdelningen	8,5 +18 = 26,5 säckar halmpellets	2 balar kutterspån 5 +16,5 kärror halm
Kostnad i tillväxtavdelningen	39 kr/säck x 26,5 = 1034 kr	Kutterspån: 2,10 kr/kg x 20 kg/bal x 2 balar = 84 kr Finhackad halm: 21,5 x 15 kg x 1 kr/kg = <u>323 kr</u> Summa: = 407 kr

En omgång grisar följdes också i tillväxtavdelningen där 15 boxar ströddes med halmpellets och 15 boxar med kutterspån och finhackad halm (tabell 3). Grisarna hade samma strö som de hade i grisningsavdelningen. De första två veckorna efter avvänjning gick det åt 8,5 säckar med halmpellets (332 kr) och 2 balar kutterspån och 5 kärror finhackad halm (159 kr). Resterande veckor innan försäljning användes ytterligare 18 säckar halmpellets och 16,5 kärror finhackad halm, men inget spån. Kostnaden för behandlade diarréer är inte medräknade, även om det var fyra av 15 färre boxar med behandlade grisar i halmpelletsledet.

Besättningens erfarenheter

I besättningen är omdömet att halmpellets fungerade bra och var lätt att arbeta med. Pelletsen föll isär så snart grisarna trampade på dem och den pelleterade halmen hade mycket god uppsugningsförmåga. Därför blev det torrare och finare i boxarna. Stallförmannen tyckte också att grisarna höll renare i boxarna med halmpellets. Tvättningen i grisningsavdelningen ansågs gå lättare i boxarna där halmpellets hade använts som strö än i boxarna med kutterspån och finhackad halm. I tillväxtavdelningen ansåg man att halmpellets passade ypperligt för avvänjningsgrisar. Det blev rent i boxarna och åtgången var liten. Efter de första två veckorna fungerade det däremot minst lika bra med besättningens hackade halm.

I besättningen användes även halmpellets till en omgång avvanda suggor i samband med betäckning. Normalt går det åt 2-3 säckar spån under betäckningstiden. I omgången med halmpellets gick det åt 9 säckar halmpellets. Här utföll testen också positivt.

Inställningen till halmpellets i besättningen är mycket positiv. Kostnaden är däremot för hög. En strategisk användning vid grisning och i samband med avvänjning skulle kunna vara ekonomiskt försvarbart, speciellt om andelen behandlingar av smågrisar kan minskas. Halmpellets levererad i storsäck kanske får ett lägre pris.

Halm och toxiner

Enligt nyligen genomförda studier vid SVA så har påvisats att fusariumtoxiner DON och ZON kan finnas i såväl kärnor som i halm. Grisarna tar lika lätt upp toxiner i halmen som i kärnorna. Därför är det viktigt att veta om halmen i pelleterad halm är kvalitetssäkrad beträffande toxiner, för toxiner försvinner inte vid värmebehandling. Viss pelleterad halm är bara avsedd för eldning och inte för djuren att äta och böka i. Kontrollera detta med leverantören.

Plastad finhackad halm

Förutom pelleterad halm i säckar så finns det balad finhackad halm att köpa. Den finhackade halmen kommer från Danmark och är värmebehandlad och dammavskild. Produktnamnet är Easy-Strö, balarna väger 25 kg och kostar ca 75 kr/bal (information från Svenska Foder). Kunder är i första hand mjölkproducenter och hästägare men det finns några grisgårdar som använder den finhackade balade halmen. Jag tar gärna emot information om den.

Barbro Mattsson
Svenska Pig

Svenska Pig tackar HästKraft för halmpelletsen och därigenom möjligheten att kunna genomföra studien, www.hastkraft.com.

Svenska Pig tackar också grisgården för en väl genomförd studie.

Se foton nästa sida.

Finfördelad halmpellets ligger bättre kvar på grisarnas vistelseyta. Foto Per Pålsson.

Halmpelletsen faller sönder så snart grisarna kommer åt dem. Foto Per Pålsson.